មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ការបង្ហាត់បង្រៀនអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ : គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិស្តីពីការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់មធ្យមសិក្សា

២៩ មិថុនា-៧ កក្កដា ២០០៩

បណ្ណាល័យព្រឹទ្ធសភា ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

អត្ថបទសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលអំពីការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

ចន ឆរឈីអារី

អត្ថបទនេះផ្អែកលើសេចក្តីផ្តើមនៃសៀវភៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលនឹងចេញឆាប់ៗខាងមុខនេះ មានចំណងជើងថា "វិនិច្ឆ័យទោសៈ ដំណើរការកាត់សេចក្តីរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម"

អត្ថបទនេះ ពិភាក្សាអំពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ដែលត្រូវបានស្គាល់ច្រើនថាជាតុលាការខ្មែរក្រហម ។ អ.វ.ត.ក គឺជាអង្គតុលាការពិសេសមួយ ដែលមានទីតាំងឋិតនៅក្នុងបរិវេណអគារសង់ថ្មីរបស់ទីបញ្ជាការដ្ឋានកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ នៅជាយក្រុងភ្នំពេញភាគខាងលិច ។ អ.វ.ត.ក គឺជាតុលាការកូនកាត់ ឬតុលាការចំរុះ ដែលបង្កើតឡើងនិងធ្វើប្រតិបត្តិការដោយមន្ត្រីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ ចាប់តាំងពីការចាប់បើកទ្វារនៅឆ្នាំ២០០៦ កន្លងមក អ.វ.ត.ក ត្រូវបានប្រគល់ភារៈកិច្ចដ៏ធំធេងក្នុងការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើឧក្រិដ្ឋកម្ម និងផ្តល់នូវរង្វាស់យុត្តិធម៌ជូនជនរងគ្រោះក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។ ខ្ញុំបានពិភាក្សាដោយសង្ខេបអំពីកម្លាំងមួយចំនួនដែលនាំឲ្យមានការបង្កើតតុលាការនេះ, វិភាគទៅលើនីត្យានុកូលភាពជាមូលដ្ឋាន និងលក្ខណៈសម្បត្តិនៃស្ថាប័ន, វាយតម្លៃលើការវិវឌ្ឍន៍មកទល់ពេលបច្ចុប្បន្ន ព្រមទាំងពិភាក្សាទៅលើសក្តានុពលដែលរួមចំណែកដល់យុត្តិធម៌និងការផ្សះផ្សានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

មូលហេតុដែល អ.វ.ត.ក មានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំង

អ.វ.ត.ក គឺជាស្ថាប័នមួយដែលមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងខាងផ្នែកសីលធម៌ ច្បាប់ នយោបាយ និងអប់រំ ។ អ.វ.ត.ក បង្ហាញពីដំណាក់កាលចុងក្រោយបង្អស់ នៅ

ក្នុងដំណើរការបត់បែនដ៏វែងឆ្ងាយ ទាក់ទងនឹងកេរ្តិ៍ដំណែលនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅកម្ពុជា ។ ក្នុងចន្លោះពីថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ របបខ្មែរក្រហមបានគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជាដោយកណ្តាប់ដៃដែក ហើយប្រែឈ្មោះថា "កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" និងអនុវត្តការគ្រប់គ្រងយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ។ អំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម មិនគ្រាន់តែជាបំណែកខូចខាតកាលពីអតីត-កាលរបស់កម្ពុជានោះទេ គឺវានៅតែតាមលងប្រជាជនកម្ពុជារាប់មិនអស់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ហើយបណ្តាលឲ្យមានការបែកបាក់ប្រេះស្រាំនៅក្នុងសង្គមនិងនយោបាយនៅកម្ពុជា ។ បន្ទាប់ពីការទន្ទឹងរង់ចាំអស់បីទសវត្សរ៍ ប្រជាជនកម្ពុជាមានឱកាសស្វែងរកយុត្តិធម៌ និងបោះជំហានសំខាន់មួយទៀតឆ្ពោះទៅរកការផ្សះផ្សា ។

អំពើយង់ឃ្នងដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មិនគ្រាន់តែជាអំពើខុសឆ្គងពីអតីតកាលប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែវាដូចជាស្រមោលអន្ទោលតាមប្រាណក្នុងសង្គមកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះថែមទៀតផង ។ អំពើយង់ឃ្នងទាំងនេះ បានផ្សាភ្ជាប់នៅក្នុងជម្លោះរាប់ទសវត្សរ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភបំពានពីសំណាក់អ្នកខាងក្នុងនិងខាងក្រៅច្រើនរាប់មិនអស់ ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សម័យប៉ុលពតគឺជាសម័យដ៏សាហាវព្រៃផ្សៃ និងគួរឲ្យរន្ធត់បំផុតនៅក្នុងសោកនាដកម្មនេះ ។ គ្មានអ្វីអាចនឹងលុបបំបាត់ការឈឺចាប់របស់អ្នកនៅរស់រានមានជីវិតបានឡើយ ប៉ុន្តែចំពោះអ្នកគាំទ្រ អ.វ.ត.កជាច្រើន ការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម បង្ហាញអំពីជំហរដ៏រឹងមាំមួយ ប្រឆាំងនឹងនិទណ្ឌភាព ដែលអាចជួយប្រជាជនកម្ពុជាប្រឈមមុខនឹងអតីតកាល ហើយបន្តជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួនទៅមុខទៀត ។

ការជំនះនឹងនិទ្ទណ្ឌភាព

ហេតុផលធំបំផុតតែមួយគត់ក្នុងការបង្កើតសាលាក្តីខ្មែរក្រហម គឺដើម្បីផ្តល់នូវរង្វាស់យុត្តិធម៌ក្នុងកំរិតណាមួយដល់សង្គមដែលទទួលរងនូវនិទណ្ឌភាពអស់រយៈពេលជាយូរមកហើយ ។ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ នៅពេលរបបកម្ពុជាប្រធិបតេយ្យត្រូវបានដួលរលំទៅ វាំងននដែលហ៊ុំព័ទ្ធប្រទេសកម្ពុជាក៏ត្រូវបើកឡើង ដែលឯកសារផ្លូវការនិងភស្តុតាងជាក់ស្តែង បានបង្ហាញអំពីការរំលោភបំពាននៅក្នុងកម្រិតមួយដ៏គួរតក់ស្លុត ។ សំណល់ឆ្អឹងសាកសពពីអំពើព្រៃផ្សៃរបស់ខ្មែរក្រហម មានគ្រប់ទីកន្លែងតាមជនបទនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ គុកបណ្តោះអាសន្ន, ឧបករណ៍ធ្វើទារុណកម្ម និងរណ្តៅសាកសពរាប់ពាន់នាំឲ្យប្រជាជនកម្ពុជានឹកឃើញជារៀងរាល់ថ្ងៃ នូវការឈឺចាប់ដែលបានទទួលរងទុក្ខវេទនាកាលពីសម័យប៉ុលពត ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានរកឃើញរណ្តៅសាកសពរួម ប្រមាណ២០,០០០រណ្តៅ

និងអតីតមន្ទីរឃុំឃាំងខ្មែរក្រហមចំនួនជិត២០០កន្លែង នៅទូទាំងប្រទេស ដែលភាគច្រើនមានបន្សល់នូវឧបករណ៍ធ្វើទារុណកម្មគួរឲ្យភ័យខ្លាច ។

អ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់មានជំនឿថារបបខ្មែរក្រហមបានឆក់យកជីវិតប្រជាជនអស់ប្រហែលពីមួយភាគប្រាំ ទៅ មួយភាគបីនៃចំនួនប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ ។ តាមការពិត គំនរឆ្អឹងសាកសពមានច្រើននៅពាសពេញទាំងអស់ ហើយចំនួនអ្នកនៅរស់ក៏មានច្រើនដែរ ដែលបណ្ដាលឲ្យពិភពលោកមិនអាចប៉ាន់ស្មានពីចំនួនមនុស្សដែលបានស្លាប់បាន ។ ទោះបីជាចំនួនអ្នកស្លាប់ដ៏គួរឲ្យតក់ស្លុតនេះ បង្ហាញឲ្យឃើញតែមួយផ្នែកនៃរូបភាពទាំងមូលក៏ដោយ ក៏ស្ថិតិតែម្យ៉ាងមិនអាចបន្ធូរបន្ថយសោកនាដកម្មដែលបន្សល់ទុកដោយរបបខ្មែរក្រហមបានឡើយ ។ ការបាត់បង់ជីវិតរបស់បុគ្គលគ្រប់គ្នា គឺជាម្ដាយឬឪពុក បងប្អូនប្រុសស្រី កូនប្រុសកូនស្រី ប្ដីឬប្រពន្ធ មិត្តភក្រ្ដិឬគូកន ។ ខណៈពេលដែលតម្រូវឲ្យមានការរកយុត្តិធម៌ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនតូចរបស់ខ្មែរក្រហម រឿងរ៉ាវរបស់ជនរងគ្រោះម្នាក់ៗ បង្ហាញឲ្យឃើញនូវការទទូចទាមទាររកយុត្តិធម៌កាន់តែមានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លាជាងទៅទៀត ។

ឯកសារនិងចម្លើយកស្សិណជាភស្តុតាងយ៉ាងច្រើន បង្ហាញប្រាប់អំពីទុក្ខវេទនានិងភាពសាហាវឃោរឃៅដែលមិននឹកស្មានដល់ ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមតម្រូវឲ្យអ្នកភូមិឈរមើលមនុស្សជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវបានបាញ់ សម្លាប់នៅនឹងមុខ ដោយសារតែកំហុសឆ្គងបន្តិចបន្តួច ដូចជា លួចអង្ករឬបន្លែ ដើម្បីទប់ទល់ការ ស្រេកឃ្លាន ។ ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះមួយចំនួន ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមានអាកប្បកិរិយាលាក់លៀម “ប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍” ត្រូវបានចងព្យួរហើយវះពោះយកពោះវៀនមកបង្ហាញឲ្យអ្នកដទៃទៀតមើល ។ សាក្សីផ្ទាល់ភ្នែកថែម ទាំងនិយាយប្រាប់អំពីទាហានខ្មែរក្រហមបោះកូនង៉ែតឡើងលើ ហើយ ចាក់ក្មេងនោះនឹងកាំបិតចំពុះទុងទាំងរស់ ។ នៅក្នុងគុកបណ្ដោះអាសន្ន អ្នកសួរចម្លើយខ្មែរក្រហម បានធ្វើ ការសាកល្បងចោទប្រកាន់ដោយគ្មានមូលដ្ឋាន អំពីការស៊ើបការសម្ងាត់ ឬការបំផ្លិចបំផ្លាញ ដោយចង ជនរងគ្រោះទៅនឹងគ្រែដែលមានគ្រោងច្រេះចាប់ ដុតជនរងគ្រោះនឹងរងើកភ្លើង ដកក្រចក និងច្រមុជ ក្នុងទឹកត្រជាក់រហូតដល់លង់ ។ អ្នកទោសរាប់មិនអស់មិនដែលធ្លាប់បានប្រឈមមុខនឹងការកាត់សេចក្ដី ទាល់តែសោះ ត្រូវបាននាំយកទៅកន្លែងរណ្ដៅរួមជាកន្លែងដែលពេជឃាតខ្មែរក្រហមសំលាប់ជនរងគ្រោះជាមួយនឹងពូថៅដៃ
ដើម្បីចៀសវៀងការចំណាយគ្រាប់កាំភ្លើងដ៏មានតម្លៃ ។

អ្នកដែលមិនទាន់ដល់ពេលត្រូវស្លាប់ បាននៅស្រួលបន្តិច ។ ការចាប់រំលោភនិងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើសាសនាបានញ៉ាំញីពេញផ្ទៃប្រទេស ។ ប្រជាជនកម្ពុជាដែលមានជម្ងឺនិងចាស់ជរា ដែលទទួលរងនូវការធ្វើការងារយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយគ្មានម៉ោងពេលសំរាក ពេលខ្លះ បានប្រទះឃើញសាកសពនិងឆ្អឹង

របស់អ្នកជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្លួនដែលបានស្លាប់ទៅ នៅពេលព្យាយាមធ្វើការងារដ៏លំបាកនៅតាមវាលស្រែ ។ ប្រជាជនសាមញ្ញធម្មតាភាគច្រើន ធ្វើការងារដូចទាសករ ដោយលបលួចបរិភោគសត្វល្អិត និងសំបកឈើ ដើម្បីរស់ ហើយមានចម្ងល់ថានឹងបានជួបជុំក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្លួនម្តងទៀតដែរឬទេ ។ របបនេះ បានបដិសេធចោលនូវរាល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានបំផុតស្តីអំពីការបូជា ការសម្តែងមតិដោយសេរី និងភាពស្និទស្នាល ។ កុមាររៀននៅសាលាត្រូវបានបង្រៀនឲ្យចេះស្តីបន្ទោស មិនទទួលស្គាល់ឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន ហើយបូជាជីវិតរបស់ខ្លួនសម្រាប់អង្គការតែប៉ុណ្ណោះ ។ កម្មាភិបាលក្មេងៗទាំងអស់នោះគឺជាឧក្រិដ្ឋជនដែលត្រូវបាន អប់រំបញ្ចុះបញ្ចូលឲ្យសំលាប់ ប៉ុន្តែនៅក្នុងទស្សនៈជាច្រើន ក្មេងៗទាំងនោះក៏ជាជនរងគ្រោះនៃរបបនេះដែរ ។ សម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបន្សល់ទុកនូវស្លាកស្នាមយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ។

អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលបង្កើតរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅតែរស់នៅដោយមានសេរីភាពយ៉ាងពេញលេញនៅឡើយ កាលពីពេលថ្មីៗកន្លងទៅ ។ អ្នកខ្លះរស់នៅក្នុងផ្ទះវីឡាយ៉ាងសុខស្រួល ខណៈពេលដែលជនរងគ្រោះកំពុងប្រយុទ្ធនឹងបិសាចនៃអតីតកាល ។ អ.វ.ត.ក ផ្តល់នូវឱកាសមួយដែលហួសពេលកំណត់ជាយូរមកហើយ ដើម្បីជំនះនឹងសំណល់គួរឲ្យស្អប់ខ្ពើមនៃការមិនដាក់ទោស ។ បីទសវត្សរ៍ ក្រោយពីរបបប៉ុលពតដួលរលំ ពុំមានមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជាន់ខ្ពស់ណាម្នាក់ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយតុលាការដែលសម្រេចតាមគោលការណ៍ច្បាប់ដែលគួរឲ្យជឿជាក់ នៅឡើយទេ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បញ្ហានេះប្រហែលជាផ្លាស់ប្តូរក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ ។ ចាប់តាំងពីការចាប់ផ្តើមដំណើរការនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦មក មន្ត្រីតុលាការបានបោះជំហានយ៉ាងសំខាន់ជាលើកដំបូង ប្រឆាំងនឹងនិទណ្ឌភាពដោយនាំយកអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមប្រាំរូបមកដាក់ឃុំ និងចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ។

ការជំនុំជម្រះក្តីលើមេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិតេយ្យម្នាក់ គឺ ឌុច ដែលជាអតីតប្រធានគុកទួលស្លែង នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញនោះ បានចាប់ផ្តើមហើយ ។ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលនៅរស់បួននាក់ទៀត រួមមាន នួន ជា, អៀង សារី, ខៀវ សំផន, និង អៀង ធីរិទ្ធ ក៏កំពុងតែឋិតនៅក្នុងតុលាការនោះដែរ ។ អ្នកទាំងអស់ដែលមានមុខតំណែងខ្ពស់ៗ ហើយដែលជាសមាជិករបស់គណៈកម្មាធិការខ្មៅងងឹត ត្រូវបានកំណត់ថាជាមេដឹកនាំក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ពេលវេលាកំពុងតែដើរទៅមុខ ។ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមបានស្លាប់អស់ជាច្រើននាក់ នៅក្នុងទសវត្សរ៍កន្លងទៅ រួមទាំងប៉ុល ពត ជាលេខាបក្ស, មន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ សុន សេន, សមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម តា ម៉ុក (ត្រូវបានស្គាល់ថាជា“អ្នកកាប់សម្លាប់”), យុន យ៉ាត

ជារដ្ឋមន្ត្រីអប់រំ, និង កែ ពក ជាមេបញ្ជាការភូមិភាគ ។ ជនដៃដល់លំដាប់ទី២នៃរបបខ្មែរក្រហម ជាច្រើននាក់ទៀត ក៏បានរស់នៅសុខស្រួលរហូតដល់ទីបញ្ចប់ ដោយគ្មានទទួលទណ្ឌកម្មអ្វីបន្តិចទាល់តែសោះ ។ ជនជាប់ចោទទាំងប្រាំរូប នាពេលបច្ចុប្បន្នមានអាយុកាន់តែច្រើន ហើយអ្នកខ្លះឬអ្នកទាំងអស់នេះអាចស្លាប់ឬបាត់បង់ស្មារតី មុននឹងប្រឈមមុខនឹងការផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ។ ការដែលបណ្តោយឲ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងអស់ស្លាប់ទៅដោយមិនបានឡើងតុលាការនោះ គឺជាការប្រមាថយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះជនរងគ្រោះគ្មានកំហុសរាប់លាននាក់ ដែលជីវិតរបស់គ្នាត្រូវបានបែកខ្ញែកពីគ្នា ។

ការផ្តល់យុត្តិធម៌

រឿងច្បាស់ក្រឡែត ដើម្បីឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញទទួលបានជោគជ័យនោះគឺ ត្រូវតែផ្តល់វង្វាស់នៃយុត្តិធម៌មួយសំខាន់ ក្រោមក្រសែភ្នែករបស់ប្រជាជនកម្ពុជា និងសហគមន៍អន្តរជាតិ ។ យុត្តិធម៌គឺជាទស្សនៈដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញមួយ ជាពិសេសចំពោះអំពើឃោរឃៅដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់បែបនេះ ។ ការអនុវត្តនូវដំណើរការមួយ ហើយផ្តល់លទ្ធផលជាផ្លែផ្កា ដែលអាចគំរូវនូវសញ្ញាណយុត្តិធម៌របស់ជនរងគ្រោះផ្សេងៗគ្នាដូច្នេះ មិនមែនជារឿងងាយស្រួលនោះទេ ។ ការចេញដីកាចោទប្រកាន់មួយឬពីរ គឺពិតជាមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។ ដូចដែលយើងនឹងលើកឡើង គឺអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវតែផ្តល់អទិភាពចំពោះទស្សនៈយុត្តិធម៌តាមបែបផ្តន្ទាទោស ស្តារឡើងវិញព្រមទាំងគោរពតាមនីតិវិធីគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ។

យុត្តិធម៌មានន័យខុសៗគ្នាចំពោះប្រជាជនកម្ពុជានិងអ្នកសង្កេតការណ៍អន្តរជាតិ លើតុលាការនេះ ។ ទស្សនៈយុត្តិធម៌តាមបែបដាក់ទោសបានផ្តល់មូលដ្ឋានខាងច្បាប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ។ លក្ខណៈសីលធម៌សមហេតុផលជាមូលដ្ឋាននៃការផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ គឺសាមញ្ញជនល្មើសដែលបានបង្កឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់សង្គម ត្រូវតែផ្តន្ទាទោសនិងដាក់ទណ្ឌកម្មដោយរដ្ឋ ។ ជោគជ័យរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញប្រាកដជាត្រូវវិនិច្ឆ័យមួយផ្នែក តាមលទ្ធភាពចំពោះការផ្តន្ទាទោសត្រឹមត្រូវតាមសីលធម៌ និងកំណត់ការដាក់ទោសឲ្យត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់កំណត់ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ គឺគ្រាន់តែជាផ្នែកមួយនៃយុត្តិធម៌តែប៉ុណ្ណោះ ។ ជនរងគ្រោះអាចមានការពេញចិត្ត ដោយសារបានឃើញមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមត្រូវបានធ្វើឲ្យអាម៉ាស់និងដាក់ទោសទណ្ឌ បើទោះបីជាកាត់ទោសឲ្យជាប់គុកអស់មួយជីវិត ក៏មិនងាយធ្វើឲ្យជនរងគ្រោះទទួលយកទាំងស្រុងបានផង ។

បញ្ហាជាគន្លិះមួយដែលទាក់ទងនឹងការផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ គឺវិសាលភាពនៃការកាត់ទោស ។ ការកាត់សេចក្តីតែចំពោះមេដឹកនាំប៉ុន្មាននាក់ មានន័យថាមន្ត្រីខ្មែរក្រហមថ្នាក់កណ្តាលជាច្រើននឹងត្រូវ

រួចខ្លួន ។ ដូចគ្នានេះដែរ កម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើរំលោភបំពានជាក់ស្តែងយ៉ាងច្រើនលើសលប់ នឹងនៅតែបន្តតាមលងអ្នករួចជីវិតមកដល់សព្វថ្ងៃជានិច្ចកាល ។ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការកាត់ទោសតែ «មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់» និងអ្នកផ្សេងទៀតដែលគិតថាជា «អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត» លើអំពើឃោរឃៅក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិប-តេយ្យ ។ អ.វ.ត.ក ក៏ដូចជាតុលាការដទៃទៀតដែរ បានទទួលការចោទប្រកាន់អំពី «យុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈជ្រើសរើស» ។ តុលាការនេះពុំអាចលុបបំបាត់ទាំងស្រុងនូវនិទ្ទណ្ឌភាព ដែលនៅរុំរ៉ៃចាប់តាំងពីក្រោយសម័យកម្ពុជាប្រជាធិតេយ្យបានឡើយ ប៉ុន្តែតុលាការចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើការឲ្យអស់ពីសមត្ថភាព ដើម្បីរកឲ្យឃើញនិងដើម្បីកាត់សេចក្តីឲ្យបានជោគជ័យចំពោះមេខ្លោងដែលបង្កឲ្យអំពើឃោរឃៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ។

បញ្ហាមួយដែលផ្តោតលើការនាំយកមកកាត់ទោសនិងផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ គឺថា ដីកាចោទប្រកាន់ក៏រិតហ្នឹង ផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈស្តារឡើងវិញបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ ។ ការដាក់ក្រុមឃាតករខ្មែរក្រហមឲ្យជាប់គុក មិនបានទូរទាត់សងជនរងគ្រោះ ឬ «ស្តារឡើងវិញ» នូវសុខមាលភាពរបស់ជនរងគ្រោះឲ្យដូចដើមមុនឧក្រិដ្ឋកម្មបានកើតឡើង ។ ការផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈស្តារឡើងវិញ នៅប្រទេសមួយដែលទទួលរងទុក្ខយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដូចជាប្រទេសកម្ពុជានេះ គឺជាការលំបាកបំផុត ក៏ប៉ុន្តែការចាប់ដំណើរការដើម្បីដោះស្រាយចំពោះសេចក្តីត្រូវការរបស់ជនរងគ្រោះ គឺជារឿងសំខាន់ ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ជនរងគ្រោះគួរតែជាអ្នក ទទួលផលដំបូងគេបង្អស់ ពីដំណើរការរកយុត្តិធម៌នេះ ។

ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ យុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈស្តារឡើងវិញ គឺជាចំណុចខ្សោយរបស់តុលាការអន្តរជាតិ ហើយវាបង្ហាញអំពីការពុះពារជាពិសេសមួយសំរាប់អ.វ.ត.ក ។ ប្រាក់កាសមិនអាចជំនួសឲ្យការបាត់បង់ជីវិតអ្នកជាទីស្រឡាញ់ដោយសារអំពើរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរបានឡើយ ។ ក៏ប៉ុន្តែ អ.វ.ត.ក ក៏ដូចជាតុលាការដទៃទៀតដែរ គឺខ្វះប្រភពធនធានក្នុងការផ្តល់នូវអ្វីមួយឲ្យលើសពីសំណងខាងហិរញ្ញវត្ថុបាន ។ អ.វ.ត.ក បានប្រើវិធីសាស្ត្រថ្មីមួយចំពោះយុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈស្តារឡើងវិញ ។ តុលាការនេះ បានបង្កើតយន្តការមួយសំរាប់ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងការជំនុំជម្រះសេចក្តី និងប្រមើលមើលអំពីសំណងតាម«ទំរង់ជាសមូហភាព ឬជាលក្ខណៈសីល-ធម៌» ដូចជាបូជនីយដ្ឋានដើម្បីឧទ្ទិសដល់ជនរងគ្រោះ ឬមជ្ឈមណ្ឌលថែរក្សាសុខភាព ឬផ្តល់សេវាអប់រំដល់អ្នកដែលនៅរស់ ។ ជោគជ័យរបស់ អ.វ.ត.ក លើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្តល់សំណងដែលលក្ខណៈស្តារឡើងវិញនេះ ត្រូវការពេលវេលាច្រើនតទៅទៀត ក្នុងការកំណត់នូវការយល់ឃើញរបស់សាធា-រណៈជន ចំពោះតុលាការនេះ ។

ផ្នែកសំខាន់ទីបីនៃដំណើរការរបស់អ.វ.ត.ក គឺយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធី។ ដើម្បីសំរេចបានលទ្ធផលត្រឹមត្រូវ គឺទាមទារឲ្យមានការជំនុំជម្រះសេចក្តីតាមលក្ខណៈត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ។ ចំពោះអ្នកសង្កេតការណ៍មួយចំនួន វាពិតជាពិបាក ណាស់ដែលយើងទាំងអស់គ្នាឃើញ ជនជាប់ចោទខ្មែរក្រហមទទួលបាននូវសិទ្ធិការពារតាមផ្លូវច្បាប់នោះ ដែលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដ៏ឃោរឃៅបានបដិសេធសិទ្ធិបែបនេះ ចំពោះប្រជាជនរាប់លាននាក់ ។ ប្រជាជនភាគច្រើននៅមានសម្ងល់ថាជនជាប់ចោទដែលកំពុងស្ថិតនៅក្នុងការឃុំឃាំងពេលនេះ មានទោសពីបទប្រព្រឹត្តខុសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ក៏ប៉ុន្តែ ឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់របស់អ្នកទាំងនេះ នៅតែមិនទាន់រកឃើញនៅឡើយ ។ អ្នកសង្កេតការណ៍មួយចំនួនប្រហែលជាគិតថា វាជារឿងងាយស្រួលដោយគ្រាន់តែដាក់អតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឲ្យឈរជាជួរជាប់នឹងជញ្ជាំងរួចកេះកៃកាំភ្លើងទៅជាការស្រេច ។ ក្រោយពីមានការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សគ្រប់ទីកន្លែងការស្រេកឃ្លានឲ្យមានការផ្តន្ទាទោស មានសន្ទុះយ៉ាងខ្លាំងនិងគួរឲ្យយល់បាន ។ នេះជារឿងពិត នៅកម្ពុជា នៅពេលដែលបទដ្ឋានសាសនានិងវប្បធម៌រួមផ្សំជាមួយវេលាដែលកន្លងផុតយូរទៅហើយ បានធ្វើឲ្យគំនុំសងសឹករបស់សាធារណជនថមថយនៅត្រឹមកម្រិតមួយទាប ។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សិទ្ធិជនជាប់ចោទត្រូវតែគោរព ប្រសិនបើអ.វ.ត.ក ត្រូវធ្វើជាតុលាការគំរូ មិនមែនជាតុលាការកុងគូរូមួយនោះ ។ គ្រប់តុលាការអន្តរជាតិ រួមទាំងតុលាការនូរិមបឺកផង ត្រូវបានស្តីបន្ទោសថាជា “យុត្តិធម៌របស់អ្នកឈ្នះ” ឬ “ការជំនុំជម្រះស្រមោល” ។ ការរិះគន់ទាំងនេះ មិនមែនគ្មានមូលហេតុទាំងស្រុងនោះទេ គឺដោយសារតុលាការទាំងនេះពិតជាឆ្លុះបញ្ចាំងពីតថភាពនយោបាយ នៅពេលដែលតុលាការទាំងនោះត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ មធ្យោបាយល្អបំផុតដើម្បីកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលតិទៀនបែបនេះ គឺត្រូវលើកកម្ពស់តម្លាភាពនិងភាពយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវ ។ សម្រាប់បញ្ហានេះ តុលាការនូរិមបឺក បានបង្កើតយុត្តិសាស្ត្រដ៏សំខាន់មួយដោយលើកលែងការចោទប្រកាន់ចំពោះពួកណាហ្ស៊ីមួយចំនួនតូច ពីព្រោះពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ។ តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀតដូចជាតុលាការអន្តរជាតិសព្វមប់អតីតយូ-ហ្គូស្លាវី និងរ៉ូវ៉ាន់ដា ក៏បានលើកលែងការចោទប្រកាន់ដល់ជនជាប់ចោទមួយចំនួនដែរ ។ អ.វ.ត.ក ត្រូវគោរពតាមច្បាប់សារធាតុ វិធាននៃនិតិវិធី និងវិធានភស្តុ-តាងដ៏ស្មុគស្មាញមួយជំពូស ដែលរៀបចំធ្វើឡើងដើម្បីលើកកម្ពស់ភាពយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវ ។ ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក ចង់ធ្វើជាគំរូយុត្តធម៌ តុលាការនេះ ត្រូវតែប្រកាន់ឲ្យភ្ជាប់ជូនទៅនឹងច្បាប់ទាំងអស់នេះ ។

ការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវ ទាមទារឲ្យការកាត់ទោសត្រូវពឹងផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានភស្តុតាងស្របតាមច្បាប់ ហើយចុងចោទដែលគួរឲ្យស្អប់ខ្ពើមបំផុតក៏ត្រូវតែមានលទ្ធភាពទទួលបានការគាំទ្រផ្នែកការពារដែរ ។ ដីកាសម្រេចអំពីទោសកំហុសមិនអាចធ្វើឡើងដោយលំៗបានឡើយ ។ មាន

ភស្តុតាងសំខាន់ៗជាច្រើន ដែលអាចប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដោយរួមមានទាំងឯកសារជាផ្លូវការនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សក្ខីកម្មសាក្សី និងអដ្ឋិធាតុជាក់ស្តែងជាដើម ដែលបង្ហាញពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ចំពោះបទល្មើសជាក់លាក់នោះ គឺមិនមែនជារឿងសាមញ្ញដូចយើងគិតនោះ ។ ប្រសិនបើមិនអាចបង្ហាញភស្តុតាងជាក់លាក់បានគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ជនជាប់ចោទប្រាកដជាទទួលបានការលើកលែងការចោទប្រកាន់ ។

ការធ្វើបែបនេះចំពោះជនជាប់ចោទខ្មែរក្រហម ប្រហែលជាពិបាកទទួលយកណាស់ បើគិតតាមផ្លូវសីលធម៌និងនយោបាយ ក៏ប៉ុន្តែ អ.វ.ត.ក គ្រាន់តែបំពេញអណត្តិរបស់ខ្លួនក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ឲ្យបានម៉ត់ចត់តែប៉ុណ្ណោះ ។ អ.វ.ត.ក ប្រហែលជាមិនអាចផ្តល់នូវការផ្តន្ទាទោស ឬការស្តារឡើងវិញឲ្យបាន «ពេញលេញទាំងស្រុង» ជូនប្រជាជនកម្ពុជានោះទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែគ្រប់គ្រងដំណើរការប្រកបដោយយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវមួយ ។ បន្ថែមទៅលើការធ្វើជាគំរូយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវនិងតម្លាភាពផងនោះ ការប្រកាន់ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍យុត្តិធម៌តាមផ្លូវច្បាប់ អាចសម្រួលដល់ការផ្ទេរចំណេះដឹងជាប្រយោជន៍ និងភាពជំនាញរវាងមន្ត្រីកម្ពុជានិងអន្តរជាតិ ដែលជួយពង្រឹងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជាដែលគេដឹងឮថាជាប្រព័ន្ធមួយដែលមានលក្ខណៈពុករលួយគ្រប់កន្លែងនិងសុះសាយ ។ កេរ្តិ៍ដំណែលសោកនាដកម្មមួយនៃរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យគឺអ្នកចេះដឹងនៅរស់ពីសម័យប៉ុលពតតែប៉ុន្មាននាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលបានបន្សល់ទុកនូវភាពកម្រមេធាវីនិងអ្នកអាជីពដទៃៗទៀត ។ វាគឺជារឿងពិបាកមួយ ក្នុងការកសាងប្រព័ន្ធច្បាប់ឲ្យរឹងមាំ ប្រសិនបើគ្មានចៅក្រមនិងមេធាវីចំនួនច្រើនជាក់លាក់បានទទួលការហាត់រៀនឲ្យបានល្អនោះ ។ សក្តានុពលភាពសម្រាប់ផ្ទេរចំណេះដឹង គឺជាយុត្តិកម្មសំខាន់មួយសម្រាប់បង្កើតតុលាការកូនកាត់ ទាំងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងនៅប្រទេសដទៃទៀតដែលបំផ្លិចបំផ្លាញដោយសារសង្គ្រាម ។

ទស្សនៈយុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈផ្តន្ទាទោស ស្តារឡើងវិញ និងស្របតាមនីតិវិធី គឺពុំមែនដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទាំងស្រុងនោះទេ ទោះបីជាពេលខ្លះ ទស្សនៈទាំងនេះឋិតនៅក្នុងភាពតានតឹង ឬលើកឡើងពីវិធីប្រើប្រាស់ប្រភពធនធានផ្សេងៗដែលមានកំណត់ក៏ដោយ ។ ការផ្តន្ទាទោសអាចជំនះនឹងវប្បធម៌នៃនិទ្ទណ្ឌភាព និងផ្តល់ការផ្តន្ទាទោសផ្នែកសីលធម៌ទៅលើជនល្មើស ។ អ្នកគាំទ្រការកាត់ទោសសង្ឃឹមថា តុលាការនេះនឹងធ្វើឲ្យមានការញញើតក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅថ្ងៃអនាគត និងជួយលើកកម្ពស់នីតិរដ្ឋ ។ យុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈស្តារឡើងវិញ អាចជួយជួសជុលការខូចខាតផ្នែកសង្គមនិងសេដ្ឋកិច្ច ហើយដូច្នេះក៏ជួយសម្រួលដល់ការផ្សះផ្សាដែរ ។ ការធ្វើជាគំរូនៃយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធីនោះ អាចត្រួសត្រាយផ្លូវឆ្ពោះទៅរកនីតិរដ្ឋមួយដ៏រឹងមាំជាងមុនថែមទៀត ដោយដោះស្រាយ

បានទាំងអនាគតទាំងអតីតកាលទៀតផង ។ លក្ខណៈយុត្តិធម៌ទាំងអស់នេះ មានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ក៏ដូចជាប្រទេសផ្សេងៗទៀតដែលញាំញី ដោយការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ កិច្ចការជំនុំជម្រះរបស់ អ.វ.ត.ក គឺត្រូវធ្វើឲ្យទស្សនៈទាំងនេះមានប្រសិទ្ធិភាពបំផុត ដោយអនុលោមតាមលក្ខខណ្ឌវេលានិងលុយកាក់ដែលមានកំណត់ ហើយដែលការទាមទារយុត្តិធម៌បែបនេះ តុលាការណាក៏ពិបាកនឹងផ្តល់ជូនដែរ ។

ការអនុវត្តមុខងារប្រាប់ការពិត

ចំពោះអ្នកសង្កេតការណ៍ជាច្រើនយល់ថាអ.វ.ត.ក ប្រកាន់ភ្ជាប់ថានឹងអនុវត្តដំណើរការមុខងារយ៉ាងទូលំទូលាយលើសពីដំណើរកាត់សេចក្តីឲ្យបានត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងចេញដីកាថ្កោលទោស ឬគ្មានទោសថែមទៀតផង ។ ប្រសិនបើធ្វើកិច្ចការរបស់ខ្លួនប្រកបដោយយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវ តុលាការនេះអាចបំរើជាយន្តការមួយដែលអាចប្រាប់ការពិតរកតំលៃប្រៀបមិនបាន នៅក្នុងប្រទេសមួយដែលការអប់រំជាសាធារណៈអំពីសោកនាដកម្មនៃរបបខ្មែរក្រហមមានការខ្វះខាតខ្លាំង ។ រឿងដែលសំខាន់នោះគឺអ្នកនៅរស់រានជីវិតពីសម័យប៉ុលពតទាំងអស់ បានដឹងថាការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ បានកើតឡើងពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់១៩៧៩ ក៏ប៉ុន្តែ ភាគតិចទេដែលដឹងអំពីវិសាលភាពនៃអំពើឃោរឃៅគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ។ មានជនរងគ្រោះរឹតតែតិចទៅទៀត ដែលយល់ដឹងព្រាលៗអំពីមូលហេតុដែលនាំឲ្យមេដឹកនាំនិងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមធ្វើទុក្ខទោសមកលើប្រជាជនខ្លួនឯងយ៉ាងដូច្នេះ ។ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍រាប់ពាន់ របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជនរងគ្រោះបានបង្ហាញចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការចង់ឲ្យពន្យល់បកស្រាយរឿងពិតជាជាងការចង់សងសឹក ។ ដើម្បីប្រឈមមុខនឹងអតីតកាល ជនរងគ្រោះដែលមានស្លាកស្នាមដោយរបបគ្រប់គ្រប់របស់ខ្មែរក្រហម និងជនរងគ្រោះដែលបាត់បង់អ្នកជាទីស្រឡាញ់ទាំងអស់ ចង់ដឹងពីមូលហេតុថាហេតុអ្វីបានជាយ៉ាងដូច្នេះ ។

ដើម្បីបន្ថែមលើការទទួលបានផលប្រយោជន៍របស់អ្នករួចជីវិតពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ការផ្សព្វផ្សាយអំពីអង្គហេតុជាសាធារណៈអំពីរបបខ្មែរក្រហម អាចជួយកូនចៅរបស់ខ្លួន តាមរយៈការបង្ហាញពីគំរូវការរបស់សង្គមមួយដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ និងសណ្តាប់ធ្នាប់ និងហានិភ័យនៃការធ្វើឲ្យខូចខាតដល់នីតិរដ្ឋ ។ បច្ចុប្បន្ន ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើន កើតក្រោយពេលរបបខ្មែរក្រហមត្រូវផ្តួលរំលំពីអំណាច ។ កូនចៅរបស់ជនរងគ្រោះពុំបានដឹងនូវការរងទុក្ខវេទនាផ្ទាល់របស់ឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួននោះទេ ។ ក្មេងៗកម្ពុជាមួយចំនួនស្តាប់ឮអំពីសោកនាដកម្មនេះពីសាច់ញាតិ និងគ្រូៗរបស់ខ្លួនប៉ុន្តែ សម្រាប់ក្មេងជាច្រើនផ្សេងទៀត របបដ៏ខ្មៅងងឹតនេះបិទបាំងទៅដោយភាពអាថ៌កំបាំង

នៅឡើយ ។ យុវជនយុវតីជាច្រើន មានការលំបាកក្នុងការស្វែងយល់អំពីប្រឈមផ្នែកផ្លូវចិត្ត អារម្មណ៍ និងសង្គម ដែលមនុស្សជំនាន់មុនបានជួបប្រទះ ដោយសារតែកង្វះខាតនៃការយល់ដឹងអំពីសម័យខ្មែរក្រហម ។

អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ការសិក្សានៅតាមសាលានៅកម្ពុជា មានបង្រៀនបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ អំពីរបបខ្មែរក្រហម ។ ទើបតែពេលថ្មីៗនេះ ទើបមានសៀវភៅសិក្សាអំពីប្រវត្តិ-សាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមួយចំនួនត្រូវបានទទួលស្គាល់និងបញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សានៅសាលា ។ អ.វ.ត.ក អាចបំរើជាប្រភពមួយគួរឲ្យជឿជាក់បាន អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបនោះ ដោយរួមផ្សំនឹងរឿងរ៉ាវនៅក្នុងសៀវភៅសិក្សា សារមន្ទីរ និងសារព័ត៌មានផ្សេងៗទៀត ។ របាយការណ៍របស់តុលាការ ការផ្សាយតាមព័ត៌មាន ទស្សនៈកិច្ចជាសាធារណៈ និងការផ្សព្វផ្សាយរបស់មន្ត្រីអ.វ.ត.ក និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល អាចជួយផ្តល់ចម្លើយឲ្យបាន ។ មានតែការផ្តល់ចំណេះដឹងអំពីអតីតកាលដល់ក្មេងៗកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ ទើបក្មេងៗទាំងនោះអាចយល់អំពីប្រវត្តិវិកវរនៃប្រទេសរបស់ខ្លួន អាចសម្រេចបាននូវភាពបិទបាំងមួយកម្រិតខ្ពស់ជាងអ្វីដែលខ្លួនដឹងសព្វថ្ងៃ និងអាចរៀបចំខ្លួនឯងក្នុងការទប់ស្កាត់ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សនាពេលអនាគត ។

ធ្វើជាគំរូជាអន្តរជាតិ

អ.វ.ត.ក មានសារៈសំខាន់មិនមែនសម្រាប់តែប្រទេសកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ ។ នេះគឺជាតំណាងថ្មីៗបំផុត នៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាអន្តរជាតិដែលមានលក្ខណៈធំធេង ក្នុងការនាំយករបបស្មោគគ្រោកឲ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពាននានា និងជម្រុញការគោរពចំពោះសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀត ។ ចាប់តាំងពីជំនាន់នូរិមប៊ឺក មក សមាជិកសំខាន់ៗនៃសហគមន៍អន្តរជាតិបានធ្វើការដើម្បីបង្កើតឲ្យមានដំណើរការជាអន្តរជាតិ សម្រាប់ដោះស្រាយការកំណត់លើដំណើរការរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌក្នុងស្រុក នៅក្នុងប្រទេសក្រោយជម្លោះ ។ នៅកំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបង្កើតតុលាការអន្តរជាតិពិសេស សម្រាប់ប្រទេសអតីតយូហ្គូស្លាវី និងរ៉្វាន់ដា ហើយក្រោយមកទៀតគឺតុលាការអចិន្ត្រៃព្រហ្មទណ្ឌ អន្តរជាតិនៅទីក្រុងឡាអេ ។

តុលាការដែលគ្រប់គ្រងដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវបានរិះគន់ទៅលើមូលហេតុមួយចំនួនរួមមានការចំណាយនិងចម្ងាយឆ្ងាយពីសង្គមដែលទទួលរងគ្រោះ ដូចជាភូមិសាស្ត្រជាដើម ។ អ.វ.ត.ក គឺជាឧទាហរណ៍មួយក្នុងចំណោមឧទាហរណ៍មួយចំនួនតូច ស្តីអំពីជម្រើស “តុលាការចម្រុះ” ដែលទាក់ទងនឹងការចែករំលែកភារកិច្ចគ្នា រវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលដែលមានឥទ្ធិពល ។ អ្នកគាំ

ទ្រនឹងគំរូនេះ ជឿថាតុលាការចម្រុះនឹងផ្តល់សិទ្ធិឲ្យជនរងគ្រោះ បញ្ចេញមតិបានសម្របសម្រួលដល់ការផ្សះភាពជនជាតិ និងផ្តល់យុត្តិធម៌ដោយចំណាយថវិកាអស់តិច នៅក្នុងប្រទេសមួយដែលត្រូវការលុយដើម្បីប្រើប្រាស់សម្រាប់កិច្ចការផ្សេងៗជាច្រើនទៀត ។ អ្នកជំទាស់គំរូតុលាការកូនកាត់នេះ ខ្លាចក្រែងថា ការធ្វើដៃគូរជាមួយរដ្ឋាភិបាលដែលជាប់សង្ស័យ អាចបន្ទាបសេចក្តីសុច្ចរិតផ្នែកនីតិវិធី និងច្បាប់របស់តុលាការ, ធ្វើឲ្យខូចកិត្តិនាមរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, និងបន្ថយភាពយុត្តិធម៌ដែលគួរឲ្យជឿ-ជាក់នោះ ។ អ្នកខ្លះក៏បារម្ភថា ធ្វើការកាត់ទោសនៅក្នុងស្រុកអាចបើករបួសចាស់ឡើងវិញ និងបង្កភាពរញ៉េរញ៉ៃក្នុងការស្វែងរកការផ្សះផ្សា ។ ការប្រព្រឹត្តរបស់អ.វ.ត.ក ជាការសាកល្បងយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់គំរូតុលាការចម្រុះ ។

ការជះឥទ្ធិពលដល់នយោបាយកម្ពុជា

អាណត្តិរបស់អ.វ.ត.ក មិនត្រឹមតែទាក់ទងនឹងច្បាប់ជាសំខាន់ប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែវាក៏មានការពាក់ព័ន្ធនឹងនយោបាយដ៏ធំធេងនៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទៀតផង ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ នៅពេលរបបប៉ុលពតត្រូវដួលរលំទៅ រដ្ឋាភិបាលថ្មីមួយដែលគាំទ្រដោយវៀតណាម បានកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ រដ្ឋា-ភិបាលដែលដាក់ឈ្មោះប្រទេសសារជាថ្មីឡើងវិញថា សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជានោះ បានអះអាងនូវអំណាច និងភាពស្រប ច្បាប់របស់ខ្លួនដោយសំអាងជាចំបងលើការជួយសង្គ្រោះប្រទេសកម្ពុជាឲ្យរួចផុតពីសោកនាដកម្មរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយមក ការដឹកនាំរបស់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា បានបង្កើតគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលគ្រប់គ្រងកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជានិងអ្នកដឹកនាំអស់រយៈ ពេលជាយូររបស់ខ្លួន គឺសម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន បន្តទាក់ទាញការគាំទ្រពីសារធារណជនដោយសង្កត់ធ្ងន់លើតួនាទីរបស់ខ្លួននៅក្នុងការបោសសម្អាតពួកខ្មែរក្រហមឲ្យអស់ពីប្រទេស ។

គណបក្សប្រឆាំង រួមមានគណបក្សរាជានិយម ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច, គណបក្ស សម រង្ស៊ី, និងគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស បានវាយប្រហារចំពោះការអះអាងខាងលើនេះ ហើយបានចោទគណបក្សប្រ-ជាជនកម្ពុជាថាបានធ្វើឲ្យការគោរពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា រឹតតែដុនដាបជាជាងការធ្វើឲ្យប្រសើរជាងមុន ។ រដ្ឋាភិបាលបរទេសនិងអង្គការសិទ្ធិមនុស្សមួយចំនួន ក៏បាននិយាយដូចគ្នានេះដែរ ។ សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ពិតជាមានឥទ្ធិពលខ្លះៗទៅលើការយល់ឃើញរបស់សារធារណជនអំពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ។ ប្រសិនបើសាលាក្តីដំណើរទៅបានល្អនោះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាប្រហែលជានឹងទទួលបានផលប្រយោជន៍នយោបាយសមល្មមដែរ ។ ប្រសិនបើការកាត់សេចក្តីមានការរង្គាំរង្គង់ខ្វះសមត្ថភាព

នោះវានឹងអាចទទួលផលផ្ទុយទៅវិញ ។ ដំណើរការអន់ថយ នឹងប្រហែលជាធ្វើឲ្យសាធារណជន និងម្ចាស់ជំនួយ អន្តរជាតិមានការខឹងសម្បារនឹងរដ្ឋាភិបាល ជាពិសេសផ្នែកពុករលួយនៅតុលាការក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ការកាត់សេចក្តីទំនងជាមិនក្លាយជាបញ្ហាចំបងនៅក្នុងនយោបាយថ្នាក់ជាតិនោះឡើយ ពីព្រោះ ពេលខ្លះការកាត់សេចក្តីនេះត្រូវបានចេញផ្សាយនៅក្នុងព័ត៌មានអន្តរជាតិ អាចបង្កើតឲ្យមានការរំខានសំខាន់ៗផ្នែកក្នុងស្រុកនិងការទូតនាពេលខាងមុខ ។ ត្រង់នេះហើយដែលថាការកាត់សេចក្តីសារៈសំខាន់ខ្លាំងក្រៅពីបន្ទប់សវនការ ។

សរុបជារួមៈ ភារកិច្ចដ៏ខ្លាំងក្លាមួយចំនួន

គោលបំណងទាំងប៉ុន្មានខាងលើនេះ មានចំនួនច្រើនអនេកដែលត្រូវឲ្យតុលាការតែមួយគត់ឆ្លើយតប ។ កិច្ចការប្រឈមធំជាងគេមួយក្នុងចំណោមកិច្ចការប្រឈមធំៗជាងគេរបស់អ.វ.ត.ក គឺត្រូវរៀបចំចាត់ចែងការរំពឹងទុករបស់សាធារណជនអំពីអ្វីដែលខ្លួនអាចសម្រេចបានយ៉ាងពិតប្រាកដ ។ បើទោះបីជាតុលាការនេះមានជោគជ័យប៉ុណ្ណាក៏ដោយ ការជំនុំជម្រះក្តីនឹងពុំមែនជាថ្នាំកែរោគបានគ្រប់យ៉ាងនោះទេ ។ អ.វ.ត.ក មិនអាចព្យាបាលជំងឺសង្គមទាំងស្រុងដែលកំពុងតស៊ូជំនះលើអំពើឃោរឃៅទ្រង់ទ្រាយធំបានគ្រប់ទាំងអស់ឡើយ ។ វាមិនអាចជំនួសការបាត់បង់អ្នកជាទីស្រឡាញ់ហើយរឹតតែមិនអាចកែតម្រូវបញ្ហានយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ច ដែលកើតចេញភាពគួរឲ្យតក់ស្លុតកាលសម័យខ្មែរក្រហមឡើយ ។ អ.វ.ត.ក តែមួយ មិនអាចផ្លាស់ប្តូរធុរៈកិច្ចរបស់កម្ពុជា មិនអាចបញ្ចប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងអំពើពុករលួយ មិនអាចនាំមកឲ្យនូវការរីកចំរើនដ៏ធំខាងផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ ឬមិនអាចដោះស្រាយសេចក្តីត្រូវការនៃការអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងទៀតបានទាំងស្រុងនោះទេ ។

ភាពសំខាន់ចាំបាច់របស់អ.វ.ត.ក ឋិតលើលទ្ធភាពក្នុងការធ្វើជាធាតុបន្ថែមនិងធាតុជម្រុញការផ្លាស់ប្តូរនៅកម្ពុជា ។ ការជំនុំជម្រះក្តីអាចក្លាយជាជំហានចាំបាច់និងជាក់ស្តែងខ្លាំងឆ្ពោះទៅរកអនាគតជាក់លាក់មួយដ៏ប្រសើរ ដោយជំនះនឹងនិទ្ទណ្ឌភាព ការធ្វើជាគំរូនៃការជំនុំជម្រះត្រឹមត្រូវ ចែករំលែកព័ត៌មានអំពីសម័យប៉ុលពត និងទាញការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះតម្រូវការរបស់ជនរងគ្រោះ ។ អ.វ.ត.ក ក៏អាចផ្តោតលើការទាញចំណាប់ថ្នាក់អារម្មណ៍ជាតិនិងអន្តរជាតិឡើងវិញ លើបញ្ហាធុរៈកិច្ចនិងសិទ្ធិមនុស្ស និងបង្កើនទស្សនៈវិស័យដើម្បីការរីកចំរើននាពេលអនាគត ។ ប្រសិនបើអ.វ.ត.កអនុវត្តមុខងារទាំងអស់នេះបានល្អនោះអ.វ.ត.ក ប្រាដកជានឹងធ្វើការបំរើសេវាកម្មដ៏អស្ចារ្យមួយយ៉ាងពិតប្រាកដ ។

ប្រវត្តិនិងការវិវឌ្ឍន៍រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នរបស់អ.វ.ត.ក

ផ្នែកបន្ទាប់មកទៀតគឺពិភាក្សាដោយសង្ខេបអំពីប្រវត្តិកំណើតរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ, រចនាសម្ព័នជាមូលដ្ឋាន, ការអនុវត្ត, និងការរំពឹងទុក ។ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមដោយពិភាក្សាលើរបៀបដែលអង្គជំនុំជម្រះត្រូវបានបង្កើតឡើង និងវិភាគលើទម្រង់ពិសេសដែលតុលាការនេះប្រកាន់យក ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំនឹងធ្វើការវែកញែកអំពីប្រតិបត្តិការរយៈពេលបីឆ្នាំដំបូងរបស់តុលាការ ដោយពិនិត្យទៅលើទិដ្ឋភាពបីយ៉ាងនៃការងារៈ ការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការ ការគ្រប់គ្រងស្ថាប័ន និងការផ្សព្វផ្សាយដល់ជនរងគ្រោះ ។ ចុងបញ្ចប់ ខ្ញុំវិភាគអំពីរបៀបដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចផ្តល់យុត្តិធម៌មួយដែលជឿជាក់បាន និងការរួមចំណែកដល់ការផ្សះផ្សាពិតប្រាកដនៅកម្ពុជាអំណិះតទៅ ។

ផ្លូវដ៏លំបាកឆ្ពោះទៅរកយុត្តិធម៌

ដើម្បីយល់អំពីភាពរឹងមាំ, កង្វះខាត និងការវិវត្តន៍មកទល់ពេលបច្ចុប្បន្នរបស់អ.វ.ត.ក យើងចាំបាច់ត្រូវដឹងពីប្រវត្តិខ្លះៗរបស់តុលាការនេះជាមុនសិន ។ ហេតុដូច្នេះ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមបរិយាយពីលំនាំទូទៅជាប្រវត្តិ និងនយោបាយនៅពីក្រោយការបង្កើតអ.វ.ត.ក ។ មានការទាមទាររកយុត្តិធម៌នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជារាប់មិនអស់ ចាប់តាំងពីដួលរលំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ជនរងគ្រោះ អ្នកធ្វើការខាងសិទ្ធិមនុស្ស គណបក្សនយោបាយក្នុងស្រុក និងរដ្ឋាភិបាលអន្តរជាតិជាច្រើន បានទាមទារឲ្យមានការរកយុត្តិធម៌តាមកម្រិតផ្សេងៗគ្នា ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ការបង្កើតតុលាការនេះនៅតែជាដំណើរការដ៏យឺតយ៉ាវនិងតឹងតែង ។ អ.វ.ត.ក បានបើកទ្វារធ្វើការ ក្រោយពីការដួលរលំរបស់របបខ្មែរក្រហមអស់រយៈពេលជិតបីទសវត្សរ៍ ។

ការពន្យារពេលក្នុងការបង្កើតតុលាការនេះ ជាប់ជំពាក់ជំពិនយ៉ាងចម្បងនឹងអំណាចនយោបាយ ។ ចលនាតស៊ូរបស់ខ្មែរក្រហមកើតឡើងចំសន្ទុះនៃសង្គ្រាមត្រជាក់ ហើយការទទួលយកសមាជិកខ្មែរក្រហម តែងតែត្រូវបានច្របូកច្របល់ជាមួយនឹងនយោបាយក្នុងស្រុក ក៏ដូចជាការប្រកួតប្រជែងផ្នែកនយោបាយជាអន្តរជាតិក្នុងការដណ្តើមយកឥទ្ធិពលជ្រៀតជ្រែកនៅកម្ពុជា ។ ទោះបីជាមានការអំពាវនាវ និងកិច្ចខំប្រឹងប្រែងដោយបុគ្គលនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនក៏ដោយ ការទាមទារឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្មែរក្រហម ត្រូវបានកប់បាត់ទៅក្នុងការពិចារណាដែលមានលក្ខណៈនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រ នៅក្នុងដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃសង្គ្រាមត្រជាក់ ។ ការជំរុញយ៉ាងខ្លាំងក្លារបស់អន្តរជាតិបាន...ការដាក់ឲ្យទទួលខុសត្រូវចាប់ផ្តើមមាន បន្ទាប់ពីមានការដកហូតកងទ័ពវៀតណាមចេញពីទឹកដីកម្ពុជាដោយចរចារ, ការគ្រប់គ្រងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិរយៈពេល១៨ខែ និងការបោះ

ឆ្នោតជាសកលដែលរៀបចំឡើងដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបាននាំមកនូវសន្តិភាពដល់ប្រទេស និងបំបែកក្រុមខ្មែរក្រហមឲ្យទៅជាកម្លាំងនយោបាយនិងយោធាមួយផ្សេងតែ ប៉ុណ្ណោះ ។

ចាប់ផ្ដើមពីឆ្នាំ១៩៩៧ អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានចាប់ផ្ដើមនូវការចរចារតាមការទូតអស់រយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ដើម្បីបង្កើតចេញជាតុលាការមួយនេះ ។ ភាពមិនចុះសម្រុងគ្នានៅពេលចរចារនេះកើតចេញពីការទាមទានូវ “សមភាពនៃឥទ្ធិពល” រវាងមន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិ និងមន្ត្រីខាងកម្ពុជា, និងទំហំនៃយុត្តាធិការរបស់តុលាការ, ជនជាប់ចោទដែលត្រូវចោទប្រកាន់ និងច្បាប់នីតិវិធីដែលត្រូវយកមកប្រើនៅក្នុងតុលាការ ។ ក្រោយមក នៅឆ្នាំ២០០៣ គឺជាងមួយភាគបួននៃទសវត្សរ៍ បន្ទាប់ពីការដួរលំរបស់ខ្មែរក្រហម អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋា-ភិបាលកម្ពុជា បានព្រមព្រៀងគ្នាបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងមួយ (កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជា-ជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា) ដើម្បីបង្កើតអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ មួយឆ្នាំក្រោយមក រដ្ឋសភាជាតិកម្ពុជាបានអនុម័តច្បាប់ដើម្បីគ្រប់គ្រងដំណើរការរបស់តុលាការកូនកាត់នេះឡើង (ច្បាប់នេះក៏បានការយល់យល់ស្របពីអង្គការសហប្រជាជាតិដែរ) ។

កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គឺជាសមិទ្ធិផលដែលចេញពីចម្បាំងនយោយបាយដ៏ហត់នឿយ ជាមួយនឹងការតថ្លៃគ្នាទៅវិញទៅមករវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ចំណុចសំខាន់នៃការចរចារនេះ ទាក់ទិនទៅនឹងយុត្តាធិការតាមពេលវេលា យុត្តាធិការលើបុគ្គល និងយុត្តាធិការលើបទល្មើស ។ តុលាការនេះនឹងមានអំណាចកាត់សេចក្ដីទៅលើ តែជនមួយចំនួនជាក់លាក់ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋមួយចំនួនដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលកាន់កាប់អំណាចរបស់ខ្មែរក្រហមតែប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណុចសំខាន់មួយទៀតនៃការចរចារគឺ សមភាពនៃឥទ្ធិពលនៅក្នុងតុលាការ ។ មិនដូចជាតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀត ដែលបុគ្គលិកភាគច្រើន ជាមន្ត្រីអន្តរជាតិ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងលក្ខណៈមួយដើម្បីធានាឧត្តមភាពរបស់មន្ត្រីជាតិ ។ ច្បាប់ស្ដីពីកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងច្បាប់បង្កើតអ.វ.ត.ក បានទទួលរងនូវការរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងក្លាពីអ្នកអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលអ្នកទាំងនោះតិតៀនថា ច្បាប់ទាំងពីរនេះ ផ្ដល់អំណាចច្រើនពេកដល់រដ្ឋាភិបាល សម្ដេចហ៊ុន សែន ហើយបែរជាតថ្លៃចំពោះសេចក្ដីសុច្ចរិតនិងយុត្តិធម៌ទៅវិញ ។

រាល់តុលាការអន្តរជាតិទាំងអស់តែងឆ្លុះបញ្ចាំងពីតថភាពនយោបាយ និងពាំនាំមកនូវភាពជំពាក់ជំពិនខាងផ្លូវនយោបាយជានិច្ច ។ ពុំមានអញ្ញាត្តិកម្មទេចំពោះអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។ ទោះសម្រាប់ចំណេញប្លុខាត កម្រិតយុត្តាធិការនិងរចនាសម្ព័ន្ធធ្វើការរបស់អ.វ.ត.ក ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងទទួល

បាននូវការទិញដេញថ្លៃពីភាគីដែលពាក់ព័ន្ធ ។ យ៉ាងណាមិញ កេរ្តិ៍តំណែលនៃការចរចារដ៏តានតឹង និងការតថ្លៃនយោបាយក្នុងអំឡុងពេលនៃការចរចារ បានបន្សល់ទុកនូវស្នាមមិនស្រុះស្រួល និងមិនទុកចិត្តគ្នា ។ ភាគច្រើននៃរង្វៀសនយោបាយកាលពីកំឡុងពេលចរចារ នៅតែមានដាមនិងតាមយាយីដល់ដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៅពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ជាក់ស្តែង យុត្តាធិការរបស់អ.វ.ត.ក និងសមភាពឥទ្ធពលដ៏សមរម្យ នៅតែបន្តជាចំណុចសំខាន់នៃការពិភាក្សា ដូចជាមន្ត្រីកម្ពុជានិងមន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិ តវ៉ាគ្នាចំពោះលទ្ធភាពក្នុងការចោទប្រកាន់ជនសង្ស័យបន្ថែម និងតតាំងគ្នាក្នុងការរកមធ្យោបាយដើម្បីដំណោះស្រាយវិបត្តិគ្រប់គ្រងនៅក្នុងតុលាការ ។

តុលាការបានលេចចេញជារូបរាង

កិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ២០០៣ រវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជារួមជាមួយនិងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.កឆ្នាំ២០០៤ មានខសំខាន់ដែលចាំបាច់ក្នុងការបង្កើតតុលាការខ្មែរក្រហម ។ ខនោះបានកំណត់នូវច្បាប់សំខាន់ៗដែលការគ្រប់គ្រងដំណើររបស់តុលាការ និងបានចែងពីនូវលក្ខណៈគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល និងរចនាសម្ព័ន្ធជាច្រើននៅក្នុងអ.វ.ត.ក ។ ផ្នែកនេះ ពិភាក្សាលើលក្ខណៈជាមូលដ្ឋានរបស់តុលាការនិងរបៀបដែលតុលាការនេះលេចឡើងជារូបរាងបន្ទាប់ពីមានការចុះហត្ថលេខាលើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ។

បន្ថែមលើសេចក្តីសម្រេចអំពីរយៈពេលដែលត្រូវយកមកអនុវត្ត និងមនុស្សដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោស ស្ថាបនិករបស់អ.វ.ត.ក ត្រូវតែកំណត់ឲ្យច្បាស់លាស់នូវយុត្តាធិការនៃបទល្មើស ។ នេះគឺមានន័យថាត្រូវធ្វើការសម្រេចលើឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលអាចយកមកធ្វើជំនុំជម្រះបាន ។ មន្ត្រីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងកម្ពុជាបានទាញយកទាំងច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់ជាតិ ហើយជាចុងក្រោយបានសម្រេចយកឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួនប្រាំបី ដែលក្នុងនោះរួមមាន អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ការធ្វើទារុណ្ឌកម្មមនុស្សឃាត ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើសាសនា ព្រមទាំងបទឧក្រិដ្ឋពីរបីផ្សេងទៀតដែលមិនសូវមិនសូវស្គាល់ដែលជាបទល្មើសអន្តរជាតិមិនត្រូវបានជំនុំជម្រះកាលពីមុន ។

និយមន័យផ្នែកច្បាប់ទាក់ទិននឹងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ គឺមិនមានភាពច្បាស់លាស់មួយចំនួន ។ យុត្តិធម៌តម្រូវចុងចោទខ្មែរក្រហម ត្រូវជំនុំជម្រះទោសចំពោះតែឧក្រិដ្ឋកម្មដែលកើតឡើងក្នុងពេលដែលច្បាប់ ទាំងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជានៅជាធរមានក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០តែប៉ុណ្ណោះ ។ ដូចដែលលោកស្រី ហេន ដែលរៀបរាប់ ច្បាប់អ.វ.ត.ក ទុកចំហរចំពោះសំណួរសំខាន់ៗ

ស្ដីពី “ធាតុផ្សំ” ច្បាស់លាស់ (អំពើជាក់លាក់និងចេតនាប្រព្រឹត្តបទល្មើស) ដែលព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែបង្ហាញភ័ស្តុតាងដើម្បីធានាឲ្យបាននូវការចោទប្រកាន់លើបទល្មើសជាក់លាក់មួយ ។ ច្បាប់នេះ ក៏បានទុកចំហរនូវបញ្ហាច្បាប់ដ៏ស្មុគស្មាញមួយចំនួន ជុំវិញទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មឲ្យថែមទៀត ។ ក្នុងករណីនៃបទល្មើសរំលោភសិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរ ការដាក់ឲ្យមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ទទួលខុសត្រូវជារាយទាមទារឲ្យបង្ហាញថា មេដឹកនាំទាំងនោះបានចេញបញ្ជា និងមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការឃុបឃិតគ្នា បើមិនអីចឹងទេ នឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវជាប្រយោល ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តិឡើងដោយសហសេវិក ឬអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួន ។ ការបង្កើតឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្មដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលរបស់អ.វ.ត.ក អាចមានផលប៉ះពាល់ជាក់ស្ដែងខ្លាំងទៅលើការជំនុំជម្រះទាំងនោះ ។

សារសំខាន់ស្មើគ្នានោះគឺច្បាប់ និងវិធានផ្សេងៗដែលបង្កើតឡើងគឺដើម្បីធានាសិទ្ធរបស់ចុងចោទ ។ ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើ អ.វ.ត.កអាចចាត់ទុកថាទទួលជោគជ័យបាន ប្រសិនបើតុលាការនេះអាចរៀបចំឲ្យចុងចោទធ្វើការការពារក្ដី និងគោរពតាមសញ្ញាណជាទូទៅនៃយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវតាមនីតិវិធី ។ ការការពារផ្នែកច្បាប់គឺមានផ្ដល់ឲ្យចុងចោទខ្មែរក្រហម ដែលមានដោយអនុលោមតាមច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក និងនៅក្នុងច្បាប់ផ្សេងៗទៀតដែលពាក់ព័ន្ធ ។ វិធានផ្ទៃក្នុងទើបតែបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៧ប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើដំណើរការផ្ទៃក្នុងរបស់អ.វ.ត.ក ។

ជាចុងក្រោយ គឺជាការសាកសមណាស់ក្នុងការពិចារណាលើរចនាសម្ព័ន្ធផ្នែកតុលាការ និងរដ្ឋបាលដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងកម្ពុជាជាពិសេសច្បាប់ ស្ដីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ។ ការព្រួយបារម្ភភាគច្រើនទៅលើរចនាសម្ព័ន្ធនិងនីតិវិធីរបស់អ.វ.ត.ក គឺទាក់ទងនឹងលក្ខណៈចំរុះនៃតុលាការនេះ ។ កិច្ចការស៊ើបអង្កេតចោទប្រកាន់ និងជំនុំជម្រះក្ដីនឹងត្រូវបានបែងចែកភារកិច្ចរវាងបុគ្គលិកកម្ពុជានិងអន្តរជាតិ ។ ការបែងចែកនេះមានចំនុចខ្លាំងមួយចំនួន ដូចជាសក្ដានុពលសម្រាប់ជំនាញបន្ថែម និងជំនាញការផ្សេងៗ ជាពិសេសលទ្ធភាពនៃការផ្ទេរចំណេះដឹងដែលមានប្រយោជន៍ផ្សេងៗទៅវិញទៅមក ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅមានបញ្ហាខ្លះៗទាក់ទងនឹងរចនាសម្ព័ន្ធនិងលទ្ធភាពនៃផ្នែកដំណើរការរបស់ស្ថាប័ន ក៏ដូចជាភាពស្មុគស្មាញនៃនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿងជាក់លាក់មួយចំនួនរបស់អ.វ.ត.ក ។

ការវាយតម្លៃនូវកិច្ចការរបស់អង្គជំនុំជម្រះរហូតមកទល់សព្វថ្ងៃ

នៅពេលដែលអ.វ.ត.កលេចចេញជារូបរាងឡើង និងចាប់ផ្ដើមកិច្ចការរបស់ខ្លួនក្នុងឆ្នាំ២០០៦ តុលាការនេះមានការកំណត់អណត្តិក្រៅផ្លូវការរយៈពេលបីឆ្នាំ ហើយបានខិតខំស្វះស្វែងរកថវិការដើម្បី

ជំនះលើនិទ្ទុណ្ឌភាពរបស់ខ្មែរក្រហម ដោយត្រូវបញ្ជូនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលរស់រានមានជីវិតទៅកាត់ទោស ។ រយៈពេលជាងបីឆ្នាំរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះបានខំប្រឹងបំពេញក្ដីសង្ឃឹមរបស់អ្នកគាំទ្រខ្លួន ព្រមទាំងការបារម្ភពីសំណាក់អ្នករិះគន់ ។ ចំពោះអ្នកគាំទ្រអង្គជំនុំជម្រះវិញ តុលាការនេះ បានចាត់ដំណើរការសំខាន់ ឆ្ពោះទៅរកយុត្តិធម៌ ។ ចំពោះអ្នករិះគន់វិញ តុលាការនេះមានលក្ខណៈឆាកល្ខោន និងបរាជ័យ ។ ការពិតថិតនៅចន្លោះនៃការយល់ឃើញទាំងនេះ ។

តាំងពីឆ្នាំ២០០៦មក ឃើញមានការរីកចំរើនមួយឲ្យកត់សម្គាល់ ។ ការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានធ្វើឡើង ជនសង្ស័យសំខាន់ៗប្រាំនាក់ស្ថិតក្នុងការឃុំឃាំង សវនាការដោយបុរេជំនុំជម្រះជាច្រើនត្រូវបានបើក ហើយការជំនុំជម្រះទោសលើឌុចត្រូវបានចាប់ផ្ដើមជាបន្តបន្ទាប់ ។ តុលាការក៏បានបង្កើតអង្គភាពរដ្ឋបាលមួយចំនួន ព្រមទាំងបានកែលំអរកិច្ចការផ្សព្វផ្សាយរបស់ខ្លួនដល់សាធារណជនតាមរយៈការបង្កើតអង្គភាពជនរងគ្រោះថ្មីមួយ ។ ការជំនុំជម្រះបទឧក្រិដ្ឋឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពមិនមែនជារឿងងាយស្រួលធ្វើប៉ុន្មានទេ ជាពិសេសនៅពេលដែលទំហំនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តិមានលក្ខណៈធំធេង ។ កិច្ចការប្រឈមមានកាន់តែច្រើនសម្រាប់តុលាការថ្មីមួយ ដែលប្រើប្រាស់ច្រើនភាសារបំរើម្ចាស់ជំនួយផ្សេងៗគ្នា ព្រមទាំងអនុវត្តិវិធាន និងនីតិវិធី ដោយផ្អែកលើភាពបញ្ចូលគ្នាដ៏ស្មុគស្មាញរវាងច្បាប់ទំលាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ ដោយពិនិត្យលើបញ្ហាទាំងអស់នេះ យើងអាចនិយាយបានថាអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចបាននូវការរំពឹងទុកគួរសម ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដំណើរការកាត់ទោសនេះគឺនៅតែមិនទាន់បានការច្រើនទៀតដែលត្រូវបំពេញ ហើយបានកំពុងតែដើរលើផ្លូវដ៏ពិបាក ។ ការខ្វែងគំនិតគ្នា បញ្ហា និងរឿងអាស្រូវ អ.វ.ត.កជាច្រើនបានលេចឡើង ដែលគំរាមកំហែងប្រសិទ្ធភាពរបស់តុលាការ ហើយជួនកាលអាចធ្វើឲ្យខូចដល់កិត្យានុកូលភាពរបស់តុលាការ ព្រមទាំងអាចធ្វើឲ្យអន្តរាយដល់ការមានតុលាការក៏អាចថាបាន ។ មានការប្រឈមជាច្រើននៅ អ.វ.ត.ក គឺទាក់ទិននឹងភាពតានតឹងរវាងមន្ត្រីកម្ពុជានិងបរទេស ។ ដូច្នេះការសម្របសម្រួលជាច្រើនចាំបាច់ត្រូវធ្វើពេញមួយដំណើរការ ដើម្បីរក្សាឲ្យតុលាការនេះមានដំណើរទៅមុខ ។ តុលាការនេះធ្វើដំណើរការយឺតយ៉ាវ ហើយអ្នកវិភាគមួយចំនួនបានរិះគន់ដល់ដំណើរការដ៏យឺតយ៉ាវក្នុងការស៊ើបអង្កេត ។ អ.វ.ត.ក បានបង្កើតឡើងសម្រាប់អាណត្តិដែនបីឆ្នាំ និងថវិកាដែលឆ្លើយតបទៅនឹងអាណត្តិនោះ ។ ជាការច្បាស់ណាស់ថា បច្ចុប្បន្ននេះតុលាការត្រូវការពេលវេលា និងថវិការច្រើនជាអ្វីដែលខ្លួនបានគ្រោងទុកកាលពីដំណាក់កាលតំបូងថែមទៀត ដើម្បីបញ្ចប់ការងាររបស់ខ្លួន ។ ចំពោះអ្នករិះគន់បាននិយាយថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានផ្ដល់ការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដល់ជនរងគ្រោះគ្រប់គ្រាន់ទេ ហើយបានសម្រេចចេញដីការជាច្រើនដែលគុណភាពរបស់វាអាចប្រែប្រួល

បាន ។ ប្រហែលជាអាចពិបាកជាងនេះទៀតនោះ គឺការចោទប្រកាន់ដែលមន្ត្រីរបស់អង្គជំនុំជម្រះគ្រប់គ្រងស្ថាប័នមិនបានល្អ ដែលបណ្តែតបណ្តោយឲ្យមានអំពើពុករលួយជ្រាបចូលក្នុងដំណើរការនេះ ។ អ្នកសង្កេតការមួយចំនួន រួមទាំងអ្នកគាំទ្រសិទ្ធមនុស្ស បានគាំទ្រឲ្យមានការបិតដំណើរការអង្គជំនុំជម្រះទាំងមូលទៀតផង ។

ការវិនិច្ឆ័យខាងផ្លូវច្បាប់របស់អ.វ.ត.ក

ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៧មក អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលមានចៅក្រមខ្មែរបីរូប និងអន្តរជាតិពីររូប បានបើកសវនាការជាសាធារណៈជាច្រើន ហើយចេញសេចក្តីសម្រេចសំខាន់ៗមួយចំនួន ។ សេចក្តីសម្រេចជាច្រើនទាក់ទងនឹងសិទ្ធខាងផ្លូវច្បាប់ និងភាពត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់នៃការឃុំខ្លួនជនសង្ស័យដោយអង្គជំនុំជម្រះ ។ ជនជាប់ចោទមួយចំនួនបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយអះអាងថាខ្លួនមានជំងឺឈឺថ្កាត់ធ្ងន់ធ្ងរដែលមិនអាចឋិតក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងឬមិនអាចចូលរួមក្នុងសាវនាការបាន ។ ឌុច បានស្វែងរកការដោះលែងដោយសំអាងលើហេតុផលថាសិទ្ធិរបស់ខ្លួនត្រូវបានរំលោភបំពានដោយតុលាការយោធានៅភ្នំពេញ ត្រឹមពេល? ដែលជាប់ឃុំមុនការកាត់ទោស ដែលចាប់ផ្តើមតាំងពីឆ្នាំ១៩៩៩ ហើយបានអូសបន្លាយលើសរយៈពេលបីឆ្នាំ ដែលដែលច្បាប់កម្ពុជាបានកំណត់ ។ អៀង សារី បានតវ៉ាថា គាត់គួរតែត្រូវទទួលបានការរួចផុតពីការកាត់ទោស បើយោងតាមគោលការណ៍អំពី “ការកាត់ទោសពីរដង” គឺកាត់ទោសកំបាំងមុខម្តងរួចទៅហើយពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ដោយតុលាការក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ។ អៀង សារី ក៏បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដោយចង្អុលបង្ហាញដល់ការលើកលែងទោសនិងអនុគ្រោះទោស ដែលគាត់បានទទួលនៅពេលដែលផ្តាច់ខ្លួនចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាលនៅឆ្នាំ១៩៩៦ ។

អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបដិសេធលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់របស់ជនត្រូវចោទ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពុះពារនឹងបញ្ហាផ្សេងៗទៀតជាច្រើន ។ បញ្ហាទាំងនោះរួមមាន សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការកាត់ទោស ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ដែលអាចទទួលយកបាន ព្រមទាំងវិសាលភាពនៃសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការបកប្រែឯកសារនៅក្នុងសំណុំរឿង ។

ការគ្រប់គ្រងស្ថាបន័តុលាការ

អ.វ.ត.ក មិនមែនគ្រាន់តែជាកន្លែងកាត់ក្តីតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាជាស្ថាបន័មួយដែលមានលក្ខណៈការិយាធិបតេយ្យដ៏ស្មុគស្មាញដែលទទួលរងនូវការឃ្លាំមើល និងឥទ្ធិពលផ្នែកនយោបាយទៀតផង ។ ដោយគ្មានការគ្រប់គ្រងស្ថាប័ននេះឲ្យមានប្រសិទ្ធិភាពទេនោះ អ.វ.ត.ក មិនអាចអនុវត្តមុខងារខាងផ្លូវច្បាប់តាមអាណត្តិនិងផ្សព្វផ្សាយដល់សាធារណជនបានឡើ ។ អ.វ.ត.ក ប្រឈមមុខនឹងការលំបាកៗជាច្រើន ដែលគ្រប់តុលាការអន្តរជាតិ និងតុលាការកូនកាត់ផ្សេងៗទៀតបានជួបប្រទះដែរ គឺរបៀបនៃការបង្កើតឲ្យមានភាពនូវការិយាធិបតេយ្យយ៉ាងច្បាស់លាស់ ពីសំណាក់ទំនាក់ទំនងនឹងម្ចាស់ជំនួយដែលចង់បានតាមចិត្តខ្លួននិងស្មុគស្មាញដ៏ច្រើន ការប្រមូលផ្តុំបុគ្គលិកចំរុះជាតិសាសន៍ ការគ្រប់គ្រងភាសានិងសម្ភារៈដែលគួរឲ្យឈឺក្បាល ព្រមទាំងការជំនះនឹងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌដ៏លំបាកថែម ទៀតផង ។

អ.វ.ត.ក បានសំរេចលទ្ធផលបណ្តើរហើយ ក៏ប៉ុន្តែតុលាការនេះ បានជួបប្រទះនឹងកិច្ចការលំបាកៗជាច្រើនទៀត ទាក់ទិននឹងរដ្ឋបាល ។ ក្នុងចំណោមកិច្ចការលំបាកៗបំផុតទាំងនេះ គឺបញ្ហាពុករលួយដែលចោទមានឡើងនៅក្នុងតុលាការ ។ ក្នុងឆ្នាំ២០០៧ អធិការកិច្ចដែលធ្វើឡើងដោយកម្មវិធីអភិវឌ្ឍរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ បានកត់សម្គាល់ថាមានការចោទប្រកាន់ទាក់ទិននឹងការកាត់លុយពីបុគ្គលិកសម្រាប់ជាថ្នូរនឹងការងារ ការអនុវត្តន៍ការជ្រើសរើសបុគ្គលិកមិនត្រឹមត្រូវតាមលក្ខខណ្ឌ ព្រមទាំងការប្រព្រឹត្តអំពើមិនគប្បីផ្សេងៗទៀត ។ មានបុគ្គលិករបស់អ.វ.ត.ក មួយចំនួនបានចេញមកបញ្ជាក់អះអាងអំពីបញ្ហាទាំងនោះ ។ ហេតុការណ៍បានបង្កឲ្យមានវិបត្តិយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងន់ ដូចជាការទម្លាក់កំហុសគ្នាទៅវិញទៅមករវាងអង្គការសហប្រជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ហើយនឹងការជម្រុញឲ្យប្រទេសអ្នកផ្តល់ជំនួយផ្អាកការរួមវិភាគទានខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុជាដើម ។ អ.វ.ត.ក បានចាត់វិធានការឆ្លើយតបមួយចំនួនដោយចេញជាសេចក្តីណែនាំថ្មីៗ និងបង្កើតគណៈកម្មការប្រឆាំងអំពើពុករលួយថ្មីមួយ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការព្រួយបារម្ភណ៍អំពីការពុករលួយនៅមិនទាន់រសាយនៅឡើយ ហើយវិធានការដែលចាត់ឡើង មកទល់សព្វថ្ងៃនេះពុំបានធ្វើឲ្យប្រទេសម្ចាស់ជំនួយនិងអ្នកសង្កេតការណ៍ផ្ទៃក្នុងពេញចិត្តឡើយ ។

ការព្រួយបារម្ភផ្សេងទៀតអំពីប្រតិបត្តិការរបស់តុលាការគឺជុំវិញបណ្តាពេលវេលា និងការចំណាយថវិកាសម្រាប់ដំណើរទាំងមូល ។ តុលាការបានចាប់ផ្តើមតាមថវិកាដែលយល់ព្រមដំបូងចំនួន៥៦លានដុល្លារ ដែលមួយផ្នែកបានមកពីការរួមវិភាគទានរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិ ។ ថវិការនេះសំដៅទុកចំណាយលើដំណើរសាលាក្តីទាំងមូល សម្រាប់រយៈពេល៣ឆ្នាំ ។ យ៉ាងណាមិញ នៅដើមឆ្នាំ២០០៨ អ.វ.ត.ក បានប៉ាន់ប្រមាណលើតម្រូវការថវិកាប្រមាណ១១៨លានដុល្លារបន្ថែមទៀតសម្រាប់បំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួនឲ្យចប់ចុងចប់ដើម ។ ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយមិនសាទរឡើយ ដោយសារ

តែមានការចោទឡើងពីបញ្ហាពុករលួយ ។ ដូច្នេះ តុលាការនេះបានកាត់បន្ថយនូវ ការស្នើរថវិការបស់ខ្លួនឲ្យស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតមួយសមរម្យ ហើយបានស្នើសុំថវិកាប្រមាណ៥០លាន ដុល្លារបន្ថែម ។ សព្វថ្ងៃនេះ មានការប៉ាន់ការប្រមាណថា ការជំនុំជម្រះទោសលើជនជាប់ចោទ៤នាក់ទៀត នឹងចាប់ផ្តើមធ្វើទៅបាននៅឆ្នាំ២០១០ ដែលទំនងជានឹងមានការស្នើសុំថវិកាបន្ថែមទៀត ។ ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក. សម្រេចចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទបន្ថែមទៀត ការចំណាយនឹងត្រូវកើនឡើងជាមិនខាន ។ ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយបានចាត់វិធានការដើម្បីបង្កើនថវិកា និងពិនិត្យមើលលើការចំណាយទាំងនោះ ក៏ប៉ុន្តែការជជែកលើបញ្ហាវាយថវិកាទំនងជាអូសបន្លាយបន្តទៅទៀត ។

មតិរិះគន់មួយចំនួន លើកឡើងថាអ.វ.ត.ក កំពុងតែចំណាយខ្ជះខ្ជាយ ហើយថវិកាទាំងនោះ គួរតែយកទៅប្រើប្រាស់ឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍ សម្រាប់សេចក្តីត្រូវរបស់កម្ពុជាវិញ ។ អ្នកគាំទ្រដំណើរការនេះ ឆ្លើយតបវិញថា ចំណាយរបស់អ.វ.ត.ក គឺទាបជាង បើប្រៀបធៀបនឹងដំណើរជាអន្តរជាតិផ្សេងៗ សម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងរ៉្វាន់ដា ។ លើសពីនេះទៀត ថវិកាដែលផ្តល់ឲ្យតុលាការ មិនគួរចាំបាច់ផ្តល់ជូនមិនចេះចប់ឡើយ ។ មានការវាយតម្លៃលើការអះអាងទាំងឡាយនិងវាស់ស្ទង់មើលពីវិធានការទាំងឡាយដែលម្ចាស់ជំនួយនិងអង្គជំនុំជម្រះប្រកាន់យកដើម្បីលើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុឲ្យបានល្អ ។

ការផ្សព្វផ្សាយរបស់អ.វ.ត.ក ឲ្យដល់ជនរងគ្រោះ

ទិដ្ឋភាពសំខាន់ទី៣នៃកិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់តុលាការ គឺការផ្សព្វផ្សាយឲ្យដល់ផ្ទះរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រជាជនសាមញ្ញផ្សេងៗទៀត ។ ប្រសិនបើតុលាការចង់ទទួលបានជោគជ័យ វាចាំបាច់ត្រូវតែគិតថាការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ គឺសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ។ ការជំនុំជម្រះទោសលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម មិនមែនគ្រាន់តែជាការអនុវត្តន៍ច្បាប់ឲ្យតែបាននោះទេ គឺថែមទាំងតំណាងឲ្យកិច្ចខំប្រឹងប្រែងជួយដល់ប្រជាជនរាប់លាននាក់ឲ្យសះស្បើយ និងកែលម្អដល់មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងសង្គមមួយដែលបញ្ហាទាំងនេះ មិនត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងក្លា ។ អង្គជំនុំជម្រះអាចបំពេញបេសកកម្មទាំងអស់នេះបាន ដរាបណាប្រជាជនកម្ពុជាអាចតាមដានយល់ដឹង និងចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងតំណើរការរបស់តុលាការ ។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ គឺជាផ្នែកមួយនៃការវិវត្តន៍ទាក់ទិននឹងការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងតុលាការអន្តរជាតិ និងតុលាការកូនកាត់អន្តរជាតិ ។ ការទទួលបានសិទ្ធិចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះដែលមានកម្រិតត្រូវបានសម្របសម្រួលឲ្យមានប្រសិទ្ធិភាពនៅឯតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់

អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងប្រទេសរ៉្វាន់ដា ដែលផ្ទុយពីតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន ដែលតុលាការនេះ កែលម្អបានយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងសហគមក្នុងស្រុកនិងដំណើរការជំនុំជម្រះ ។

អនុលោមតាមក្របខណ្ឌការងារ សម្រាប់ជនរងគ្រោះចូលរួមនៅឯងអង្គជំនុំជម្រះវិសមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ជនរងគ្រោះអាចចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងដំណើរការសវនការតាមរយៈការដាក់ពាក្យបណ្តឹងដូវការ ធ្វើជាសាក្សី ឬចូលរួមក្នុងដំណើរការដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ជនរងគ្រោះក៏អាចចូលរួមតាមរយៈការប្រជុំរៀនសូត្រ ចូលរួមស្តាប់ដំណើរការរបស់តុលាការ និងវេទិការពិភាក្សានៅតាមភូមិ ។ មានកិច្ចការលំបាកៗជាច្រើនដែលអ.វ.ត.កត្រូវប្រឈមក្នុងការឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់ជនរងគ្រោះកម្ពុជារាប់លាននាក់ ។ កិច្ចការលំបាកទាំងនេះ រួមមានភាពស្មុកស្មាញខាងផ្លូវច្បាប់ក្នុងការបញ្ចូលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ភាពលំបាកក្នុងការគ្រប់គ្រងពាក្យបណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះ និងកិច្ចសម្របសម្រួលនឹងសកម្មភាពរបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដែលជាប់ពាក់ពន្ធ័ ព្រមទាំងតម្រូវការសម្រាប់ការផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងរឹងមាំ និងសម្រាប់កម្មវិធីសម្រាប់គាំពារសាក្សី ។

តួនាទីដែលរំពឹងទុករបស់ អ.វ.ត.ក ចំពោះយុត្តិធម៌និងការផ្សះផ្សា

ផ្នែកចុងក្រោយនៃអត្ថបទនេះ ពិភាក្សាពីរបៀបដែល អ.វ.ត.ក ខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីសំរេចបាននូវវង្វាស់នៃយុត្តិធម៌និងការផ្សះផ្សានៅកម្ពុជា ។ ដូចដែលបានសង្កត់ធ្ងន់ខាងលើតុលាការមិនមែនជាឱសថសម្រាប់ព្យាបាលរបួសដែលបង្កឡើងដោយអំពើសាហាវព្រៃផ្សៃ របស់ខ្មែរក្រហមទាំងស្រុងទេ ។ នេះគឺជាផ្នែកមួយនៃដំណើរការព្យាបាលដ៏ទូលំទូលាយដែលកើតមានទាំងនៅក្នុងសង្គមនិងបុគ្គល ។ ទាំងផ្នែកឯកជន និងសាធារណៈ ប្រជាជនកម្ពុជាបានស្វែងរក ទំរង់នៃការផ្សះផ្សាជាយូរណាស់មកហើយមុនពេលដែលតុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ កិច្ចខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះបានជួយដល់អ្នកនៅរស់រានមានជីវិត និងក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្លួនឲ្យចាប់ផ្តើមកសាងនិងចូលរួមកែលំអរ ស្ថេរភាពសង្គមក្រោយពីមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលអូសបន្លាយអស់ជាច្រើនទសវត្សរ៍ ។

អ.វ.ត.ក មានសក្កដានុពល ដើម្បីផ្តល់យុត្តិធម៌ដែលនិងរួមចំណែកដល់ការផ្សះផ្សាយ៉ាងពិតប្រាកដ ។ ដើម្បីធ្វើដូច្នេះបាន អ.វ.ត.ក ខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំងក្លាដើម្បីលើកកម្ពស់ដល់ការផ្សព្វផ្សាយ ដល់សាធារណៈជន ។ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែផ្តោតលើតម្រូវការរបស់ប្រជាជនសាមញ្ញដូចដែលបានធ្វើយ៉ាងដាច់ខាតចំពោះដំណើរតាមច្បាប់យ៉ាងជត្រឹមត្រូវ ។ នោះជាការចាំបាច់ដែលត្រូវស្នើសុំពីតុលាការដែលទទួលខុសត្រូវលើរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌដែលមានភាពស្មុគស្មាញបែបនេះ ។ បើទោះបីជា

អ.វ.ត.ក ដំណើរការរឿងក្ដីប្រកបដោយភាពឥតខ្ចោះ ដោយចេញដីកាសម្រេចសមហេតុផលក៏ដោយ ភាពចន្លោះប្រហោងនឹងអាចមាន ប្រសិនបើសាធារណជនមិនអាចតាមដាន និងមិនយល់អំពីដំណើរការនេះ ។

តាមការពិត អ.វ.ត.ក មិនមែនធ្វើសកម្មភាពតែឯកឯងនោះទេ ហើយអ.វ.ត.ក ក៏មិនមែនជាអង្គភាពមួយដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងការផ្សព្វផ្សាយដល់សាធារណជនតែឯងដែរ ។ តុលាការនេះគ្រាន់តែជាស្ថាប័នមួយឈានមុខគេក្នុងការដោះស្រាយលើបញ្ហានានាដែលភ្ជាប់នឹងរដ្ឋាភិបាល អង្គការអន្តរ-ជាតិ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ក្រុមសាសនា និងប្រជាជនសាមញ្ញចូលរួមដោះស្រាយ ។ តុលាការនេះទាក់ទាញឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើកេរ្ដិ៍ដំណែលខ្មែរក្រហមយ៉ាងមានប្រយោជន៍ ។ សាលារៀន អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល មណ្ឌលសុខភាព ព្រមទាំងអ្នកផ្ដល់សេវាអប់រំ និងប្រឹក្សា ចាំបាច់ត្រូវតែចាប់យកឱកាសនេះ ដើម្បីដោះស្រាយនូវតម្រូវការរបស់សាធារណជនក្នុងការទទួលបានព័ត៌មានក្នុងប្រឹក្សា និងការពិភាក្សាជាដើម ។ យើងសំគាល់ឃើញថា មានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងមួយចំនួនកំពុងធ្វើឡើង ព្រមទាំងការសង្កត់ធ្ងន់លើសារសំខាន់លើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងអស់គ្នា ដើម្បីធ្វើឲ្យដំណើរការរបស់ អ.វ.ត.ក ឈានទៅ រកភាពជោគជ័យ និងដើម្បីបន្តការកាត់សេចក្ដីប្រកបដោយភាពមោះមុតជានិច្ចឆ្ពោះទៅរកយុត្តិធម៌ ការផ្សះផ្សា នីតិរដ្ឋ ។